

Norske navn på klegg (Diptera, Tabanidae)

Øivind Gammelmo, Morten Falck & Tore R. Nielsen

Ekstrakt

Dette notatet gir forslag til norske navn for alle kjente norske arter av klegg (Diptera, Tabanidae). Forslagene er utarbeidet av BioFokus ved Øivind Gammelmo. Følgende personer har vært deltagere i arbeidsgruppen; Morten Falck (privat) og Tore R. Nielsen (privat).

Nøkkelord

Tovinge
Diptera
Klegg
Tabanidae
Chrysops
Blindinger
Atylotus
Gulklegg
Hybomitra
Storklegg
Tabanus
Storklegg
Heptatoma
Vannklegg
Haematopota
Regnklegg
Norske navn

Omslag

Chrysops relictus Meigen, 1820.
Foto: Karsten Sund.

ISSN: 1893-2851

ISBN: 978-82-8209-489-4

BioFokus-notat 2016-7

Tittel

Norske navn på klegg (Diptera, Tabanidae)

Forfattere

Øivind Gammelmo, Morten Falck & Tore R. Nielsen

Dato

18. februar 2016

Antall sider

9 sider

Refereres som

Gammelmo, Ø., Falck, M. & Nielsen, T.R. 2016. Norske navn på klegg (Diptera, Tabanidae). BioFokus-notat 2016-7. Stiftelsen BioFokus. Oslo.

Publiseringstype

Digitalt dokument (Pdf). Som digitalt dokument inneholder dette notatet "levende" linker.

Oppdragsgivere

Artsdatabanken

Tilgjengelighet

Dokumentet er offentlig tilgjengelig.
Andre BioFokus rapporter og notater kan lastes ned fra:
<http://lager.biofokus.no/web/Litteratur.htm>

BioFokus: Gaustadalløen 21, 0349 OSLO
E-post: post@biofokus.no Web: www.biofokus.no

Bakgrunn

BioFokus har, med støtte fra Artsdatabanken, arbeidet med å oppdatere og komplementere norske navn på klegg. Flertallet av de norske klegg-artene har ikke tidligere hatt norske navn. Mange av disse artene er svært vanlige og blir ofte omtalt som kun «klegg». Derfor er det et behov for å etablere norske navn for denne insekt-familien. Falck (2014) presenterer alle de kjente norske artene med bestemmelsesnøkkel, bilder og utbredelseskart. I denne publikasjonen blir det også foreslått norske navn for klegg-artene. Disse har også vært en del av grunnlaget for arbeidet som presenteres i denne rapporten.

Metode

Arbeidsgruppen har blitt ledet av BioFokus ved Øivind Gammelmo. I tillegg har Morten Falck (privat) og Tore R. Nielsen (privat) deltatt i navnearbeidet. Alle arter av klegg som forekommer i norsk fauna har blitt inkludert i dette arbeidet. I tillegg har det blitt foreslått norske navn for arter som mest sannsynlig finnes i vår fauna eller som mest sannsynlig kommer til å dukke opp i Norge.

Tidligere norske navn har blitt gjennomgått og vurdert i tillegg til at nye navn har blitt foreslått der dette har virket fornuftig. Det har blitt lagt vekt på at navnene skal være så beskrivende og passende som mulig for artene. Samtidig har det blitt tilstrebet at navnene skal være så korte som mulig. Videre har Artsdatabankens prinsipper for etablering av nye norske navn blitt fulgt etter beste evne.

Prinsipper for etablering av nye norske navn (Artsdatabanken 2016)

Under følger en oversikt over prinsipper som blir lagt til grunn når det skal lages nye norske navn på arter. Disse prinsippene er en ordrett gjengivelse av Artsdatabankens nettside (Artsdatabanken 2016).

- Et overordnet prinsipp er å endre minst mulig på tidligere etablerte navn. Dette gjelder også for arter som er assosiert med andre organismer, der disse bytter navn.
- Navnet bør være beskrivende og/eller gi assosiasjoner som er karakteristiske for taksonet. Dette kan være økologi, farge og form, eller i noen tilfeller karakterer som fanges opp under mikroskop. *Eksempler:* Fjellklokkemose, strandvortemelk, brunfiolett slørsopp, rødvingetrost, stjernesporet rødskivesopp, fjellbloddråpesvermer
- De vitenskapelige navnene og andre lands trivialnavn kan godt brukes som utgangspunkt for norske navn. *Eksempler:* *Draba verna* – vårrublom, *Russula maculata* – flekkremle, *Sphagnum papillosum* – vortetormose, *Parnassius apollo* – apollosommerfugl
- Svenske eller danske trivialnavn bør brukes dersom de vurderes som gode og kan oversettes direkte til et godt norsk navn. Dette kan bidra til å sikre en mer enhetlig navnetting på tvers av landegrensene i Norden.
- Vakre og interessevekkende navn bør tilstrebes framfor navn som gir negative assosiasjoner. *Eksempler:* Huldreslørsopp, gullmose, praktlav, marinøkkel, sørgekåpe, sølvblåvinge
- Navnet kan gjerne gjenspeile gruppetilhørighet, men skal også tilstrebe å være robust i forhold til endringer i klassifisering av gruppen. *Eksempel:* Fordi flere karplanter innenfor nærstående slekter i nellikfamilien slutter på -arve, er de robuste mht. flyttinger innenfor familien.
- I tilfeller hvor en art har flere underarter, varieteter, former (infraspesifikke taksoner) i Norge, skal arten beholde det eksisterende navnet som hovedregel. De infraspesifikke taksonene gis egne norske navn. Om dette skaper problemer kan det eksisterende navnet gis til den vanligst forekommende underarten. Bruken av begrepet «vanlig» skal som hovedregel unngås på artsnivå, men det kan i enkelte tilfeller beholdes, spesielt på underarts-/varietetsnivå, når det ikke er mulig å konstruere gode nye navn.

- Ved bruk av sammensatte navn bør de enkelte ordene være lett å identifisere for å unngå misforståelser. *Eksempel*: En soppart hadde navneforslaget rustrandpokal. Her burde navnet skrives rust-randpokal for å unngå at det oppfattes som ru strandpokal.
- Navnet skal ikke være direkte misvisende
- Navnet skal være språklig korrekt
- Navnet bør være lett å uttale
- Navnet skal være så kort som mulig
- Navnet bør ikke innebære innbyrdes forvekslingsrisiko (dvs. at det bør være få identiske eller liknende navn mellom arter og mellom slekter). Art og slekt bør ikke ha samme navn hvis slekten har flere arter i Norge
- Selvmotsigende navn skal unngås
- Prinsippene for Artsdatabankens navnearbeid er utarbeidet av Navnerådet. Prinsippene ble sist revidert i mars 2010.

Resultater

Under følger en gjennomgang av de forskjellige slektene og forslag til norske navn på slekter og arter.

Chrysops Meigen, 1803 – blindinger

Navnet «blinding» er beholdt, men endret til flertallsformen «blindinger» for slekten *Chrysops*.

Chrysops caecutiens (Linnaeus, 1758) - mørk v-blinding

Denne arten har endret navn fra «bredmerket blinding» til «mørk v-blinding». Dette navnet oppfattes som mer beskrivende for arten enn det gamle. Dette navnet er også benyttet i Falck (2014).

Chrysops divaricatus Loew, 1858 – lys v-blinding

Denne arten har ikke tidligere hatt noe norsk navn. Forslaget «lys v-blinding» er i overensstemmelse med Falck (2014).

Chrysops nigripes Zetterstedt, 1838 – svartfotblinding

Denne arten har ikke tidligere hatt noe norsk navn. Forslaget «svartfotblinding» er i overensstemmelse med Falck (2014). Dette er også i samsvar med artens latinske navn (niger = svart, mørk; pes = fot).

Chrysops relictus (Meigen, 1820) – blinding

Denne artens norske navn i Falck (2014) var «vanlig blinding». Vi har imidlertid valgt å beholde det opprinnelige navnet «blinding» på denne arten. Dette er vår vanligste art innen slekten blindinger (*Chrysops*).

Chrysops rufipes Meigen, 1820 – rødfotblinding

Denne arten har ikke tidligere hatt noe norsk navn. Forslaget «rødfotblinding» er i overensstemmelse med Falck (2014). Dette er også i samsvar med artens latinske navn (rufus = rød; pes = fot).

Chrysops sepulcralis (Fabricius, 1794) – gravblinding

Denne arten har tidligere hatt det norske navnet «svart blinding». Dette er ikke et godt navn på arten og er endret til «gravblinding». I Falck (2014) er det norske navnet foreslått som «gravkammerblinding», men dette er her forenklet til «gravblinding». Dette samsvarer også med artens latinske navn (sepulcralis = som angår grav/begravelse).

Chrysops vidatus (Fabricius, 1794) – firkantblinding

Denne arten har tidligere hatt navnet «firkantet blinding». Dette er her endret til «firkanblinding».

Atylotus Osten-Sacken, 1876 – gulkelegg

Denne slekten har ikke tidligere hatt noe norsk navn. Navnet «gulkelegg» er valgt på bakgrunn av artenes gule fargetegninger.

Atylotus fulvus Meigen, 1804 – gulkelegg

Denne arten har tidligere ikke hatt noe norsk navn. Navnet «gulkelegg» er i overensstemmelse med Falck (2014). Dette er også en av de vanligste gulkeleggene i Norge.

Atylotus latistriatus Brauer, 1880 – stripekelegg

Dette er en meget sjelden art som ble rapportert som ny for Norge i Falck (2014). Navnet «stripekelegg» er i overensstemmelse med navnet foreslått i nevnte publikasjon.

Atylotus plebejus (Fallén, 1817) – plebeierkelegg

Denne arten har tidligere hatt navnet «askegrå kelegg». Her er artsnavnet endret til «plebeierkelegg». Dette er i samsvar med Falck (2014).

Atylotus rusticus (Linnaeus, 1767) – bondekelegg

Denne arten har tidligere hatt navnet «firelinjet kelegg». Her er artsnavnet endret til «bondekelegg» som også er i samsvar med Falck (2014).

Atylotus sublunaticornis (Zetterstedt, 1847) – retthornkelegg

Denne arten har ikke tidligere hatt noe norsk navn, men «retthornkelegg» ble foreslått i Falck (2014). Her er navnet endret til «retthornkelegg».

Hybomitra Enderlein, 1922 – storkkelegg

Denne slekten har også tidligere gått under navnet «storkkelegg». Navnet er beholdt selv om også en annen slekt har samme navn; *Tabanus*.

Hybomitra arpadi (Szilady, 1923) – gulflekket kelegg

Denne arten har ikke tidligere hatt noe norsk navn. Navnet «gulflekket kelegg» er i samsvar med Falck (2014).

Hybomitra astuta (Osten-Sacken, 1876) – polarkkelegg

Denne arten har ikke tidligere hatt noe norsk navn. Navnet «polarkkelegg» er i samsvar med Falck (2014).

Hybomitra aterrima (Meigen, 1820) – svartkelegg

Denne arten har ikke tidligere hatt noe norsk navn. Navnet «svartkelegg» er i samsvar med Falck (2014). Navnet er også i samsvar med dens latinske navn (ater = mørk, dunkel, trist).

Hybomitra auripila (Meigen, 1820) – gullhårkelegg

Denne arten har ikke tidligere hatt noe norsk navn, men navnet «gullhårkelegg» ble foreslått i Falck (2014). Her er navnet endret til «gullhårkelegg». Dette er også i samsvar med artens latinske navn (aureus = gyllen, forgylt, skjønn; pilus = hår).

Hybomitra bimaculata (Maquart, 1826) – toflekket kelegg

Denne arten har tidligere hatt navnet «fothåret kelegg». Her er navnet endret til «toflekket kelegg» som også er i samsvar med Falck (2014) og artens latinske navn.

***Hybomitra borealis* (Fabricius, 1781) – nordklegg**

Denne arten har ikke tidligere hatt noe norsk navn. Her er «nordklegg» foreslått, som også er i samsvar med Falck (2014).

***Hybomitra ciureai* (Seguy, 1937) – sørklegg**

Arten er tidligere kjent under det norske navnet «gulhornet klegg». Her er navnet endret til «sørklegg», som også er i samsvar med Falck (2014).

***Hybomitra distinguenda* (Verrall, 1909) – lys klegg**

Denne arten har ikke tidligere hatt noe norsk navn. Her er «lys klegg» foreslått, som også er i samsvar med Falck (2014).

***Hybomitra kaurii* Chvála & Lyneborg, 1970 – blank svartklegg**

Denne arten har ikke tidligere hatt noe norsk navn. Her er «blank svartklegg» foreslått, som også er i samsvar med Falck (2014).

***Hybomitra lundbecki* Lyneborg, 1959 – sommerklegg**

Denne arten har ikke tidligere hatt noe norsk navn, men «Danmarksklegg» ble foreslått i Falck (2014). Her har vi endret navnet til «sommerklegg».

***Hybomitra lurida* (Fallén, 1817) – askeklegg**

Arten er tidligere kjent under det norske navnet «bredhodet klegg». Falck (2014) foreslo det navnet «uhyggeklegg», mens vi her har foreslått «askeklegg». Dette er også i samsvar med artens latinske navn (luridus = askegrå, blekgul, likblek).

***Hybomitra montana* (Meigen, 1820) – fjellklegg**

Arten er tidligere kjent under det norske navnet «smalhornet klegg». Her foreslår vi «fjellklegg» som også er i samsvar med Falck (2014) og artens latinske navn (montana = fjell).

***Hybomitra muehlfeldi* (Brauer, 1880) – solklegg**

Denne arten har ikke tidligere hatt noe norsk navn. Navnet «solklegg» er her foreslått og er i samsvar med Falck (2014).

***Hybomitra nigricornis* (Zetterstedt, 1842) – svarthornklegg**

Denne arten har ikke tidligere hatt noe norsk navn. Navnet «svarthornsklegg» ble foreslått av Falck (2014). Her er navnet endret til «svarthornklegg» som også er i samsvar med artens latinske navn (niger = svart, cornus = antenne/horn).

***Hybomitra nitidifrons* (Szilády, 1914) – vårklegg**

Denne arten har ikke tidligere hatt noe norsk navn. Navnet «vårklegg» er her foreslått og er i samsvar med Falck (2014).

***Hybomitra sexfasciata* (Hine, 1923) – seksbåndklegg**

Denne arten har ikke tidligere hatt noe norsk navn, men navnet «seksbåndsklegg» ble foreslått av Falck (2014). Her er navnet endret til «seksbåndklegg».

***Hybomitra solstitialis* (Meigen, 1820) – midtsommerklegg**

Arten har ikke tidligere hatt noe norsk navn. Navnet «midtsommerklegg» er i samsvar med Falck (2014) og artens latinske navn (solstitium = midtsommer).

Hybomitra tarandina (Linnaeus, 1758) – reinsdyrklegg

Arten har tidligere hatt navnet «reinklegg». For å unngå sammenblanding med *Haematopota* (regnklegg) foreslo Falck (2014) å benytte navnet «reinsdyrklegg». Dette er i samsvar med det vi anbefaler.

Hybomitra tropica (Linnaeus, 1758) – sankthansklegg

Denne arten har ikke tidligere hatt noe norsk navn. Falck (2014) foreslo «St.Hansklegg». Vi foreslår å skrive navnet fullt ut; «sankthansklegg».

Tabanus Linnaeus, 1758 – storklegg

Denne slekten har også tidligere gått under navnet «storklegg». Navnet er beholdt selv om også en annen slekt har samme navn; *Hybomitra*. Vi foreslår at begge slekter beholder navnet «storklegg».

Tabanus autumnalis Linnaeus, 1758 – høstklegg

Arten har navnet «høstklegg» i Norge. Vi beholder dette navnet, noe også Falck (2014) gjør.

Tabanus bovinus Linnaeus, 1758 – kuklegg

Arten har navnet «kuklegg» i Norge. Vi beholder dette navnet, noe også Falck (2014) gjør.

Tabanus bromius Linnaeus, 1758 – gråklegg

Arten har navnet «gråklegg» i Norge. Vi beholder dette navnet, noe også Falck (2014) gjør.

Tabanus cordiger Meigen, 1820 – gråflekklegg

Denne arten har ikke tidligere hatt noe norsk navn. Vi foreslår navnet «gråflekklegg» som også er i samsvar med Falck (2014) som gav arten navnet «gråflekket klegg».

Tabanus glaucopis Meigen, 1820 - liten høstklegg

Arten er tidligere kjent under navnet «plankpannet klegg», men vi har her endret navnet til «liten høstklegg». Dette er i samsvar med Falck (2014).

Tabanus maculicornis Zetterstedt, 1842 – småklegg

Denne arten er kjent under det norske navnet «smalvinget klegg». Vi mener navnet Falck (2014) foreslår, «småklegg», er et bedre navn for denne arten.

Tabanus miki Brauer, 1880 – glattøyeklegg

Denne arten har ikke tidligere hatt noe norsk navn. Vi foreslår navnet «glattøyeklegg» som er i samsvar med Falck (2014).

Tabanus sudeticus Zeller, 1842 – kjempeklegg

Arten er tidligere kjent under navnet «mørk kjempeklegg» som også er navnet på denne arten i Falck (2014). Vi foreslår å kun benytte navnet «kjempeklegg» da vi ikke har andre former av dette navnet i bruk.

Heptatoma Meigen, 1803 – vannklegg

Denne slekten er også tidligere blitt kalt for «vannklegg».

Heptatoma pellucens (Fabricius, 1776) – vannklegg

Som eneste art i denne slekten har også arten navnet «vannklegg» tidligere blitt benyttet som navn for denne arten. Vi ser ingen grunn til å endre dette.

Haematopota Meigen, 1803 – regnklegg

Navnet «regnklegg» har blitt benyttet som navn for denne slekten tidligere. Vi ser ingen grunn til å endre dette navnet.

Haematopota bigoti Gobert, 1881 – kystregnklegg

Denne arten er ikke registrert fra Norge, men det er store sjanser for at den kan dukke opp her. Vi foreslår navnet «kystregnklegg» som er i samsvar med Falck (2014).

Haematopota crassicornis Wahlberg, 1848 – svarthornregnklegg

«Svarthornet regnklegg» har tidligere blitt benyttet som navn for denne arten. Vi foreslår navnet «svarthornregnklegg» som også er i samsvar med Falck (2014) og artens latinske navn.

Haematopota grandis Meigen, 1820 – stor regnklegg

Denne arten er ikke registrert fra Norge. Vi foreslår navnet «stor regnklegg» som er i samsvar med Falck (2014).

Haematopota italica Meigen, 1804 – tynnhornregnklegg

Denne arten har ikke tidligere hatt noe norsk navn. Vi foreslår navnet «tynnhornregnklegg» som er i samsvar med Falck (2014).

Haematopota pluvialis (Linnaeus, 1758) – regnklegg

Denne arten har ikke tidligere hatt noe norsk navn. Falck (2014) foreslår navnet «vanlig regnklegg», men vi har forenklet navnet til «regnklegg». Dette er vår vanligste art i denne slekten.

Haematopota subcylindrica Pandellé, 1883 – gråhornregnklegg

Denne arten har ikke tidligere hatt noe norsk navn. Vi foreslår navnet «gråhornregnklegg». Dette er også i samsvar med Falck (2014).

Oppsummering/konklusjon

Det er nå foreslått norske navn for alle kjente norske klegg-arter og noen som vi forventer at kan dukke opp i vår fauna. Forslagene til nye navn vil legges ut på høring (www.artsdatabanken.no). Dette gjøres for å sikre at parter som ikke har vært involverte i fagekspertenes arbeid får anledning til å komme med innspill.

Publikasjoner

Artsdatabanken 2016. <http://www.artsdatabanken.no/prinsippeneformorskenavn>

Falck. M. 2014. The Horse Flies (Diptera, Tabanidae) of Norway. *Norwegian Journal of Entomology* 61, 219–264.

BioFokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. BioFokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. BioFokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. BioFokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir to digitale rapportserier som heter BioFokus-rapport og BioFokus notat,
<http://www.biofokus.no/Publikasjoner/publikasjoner.htm>